

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1929 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny institutionsbyggnad vid statens centrala frökontrollanstalt jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag, nionde huvudtiteln, punkt 69, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda förelagd riksdagen, för uppförande av en institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt m. m., beräkna för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 1 februari 1929 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 93, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till uppförande av ny institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt m. m. bevilja ett anslag av 383,000 kronor och därav anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till berörda statsrådsprotokoll.

Motioner.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen nr 239 i första kammaren av herr *Andersson, Elof*, och herr *Sjöblom* och nr 369 i andra kammaren av herrar *Weibull* och *Pettersson* i Bjälbo, har hemställts, att riksdagen ville bevilja

dels för uppförande av ny institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt ett anslag av 383,000 kronor och därav anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor; och

dels för ifrågavarande anstalts inflyttning till nya lokaler och för dess komplettering av inventarier, instrument o. d. ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionerna.

I nära anslutning till Kungl. Maj:ts förslag beslöt 1924 års riksdag inrättandet av en statens centrala frökontrollanstalt (prop. nr 134, jordbruksutskottets utlåtande nr 63, R. skr. nr 284). Av den i nämnda proposition lämnade utredningen framgår bland annat, att från byggnadsstyrelsens sida framlades förslag, att anstalten skulle förläggas till kronoegendomen Bergshamra å ett

där angivet område av omkring 2 hektar, å vilket befunno sig gårdens manbyggnad, vari efter vissa reparationer och ändringar, slutligen beräknade till 26,000 kronor, ansågs kunna anordnas tjänliga lokaler, varigenom tillsvidare en kostsam nybyggnad kunde undvikas. Jämväl föredragande departemenschefen fann en nybyggnad icke böra ifrågakomma utan att anstalten kunde inrymmas i den av byggnadsstyrelsen föreslagna byggnaden å Bergshamra, som syntes lämplig för ändamålet och invid vilken också kunde erhållas erforderligt område för odlingsförsök. Den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden för iordningställandet föreslogs till godkännande.

Såsom sitt beslut i ärendet åberopade riksdagen jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande (nr 63). Däri uttalade utskottet med avseende å den föreslagna platsen för anstaltens förläggning, att utskottet i och för sig icke hade något att erinra däremot, utan syntes Bergshamra kronoegendom lämplig särskilt med hänsyn till att där funnes tillgång till erforderligt jordområde samt att en sådan förläggning, såsom departemenschefen framhållit, torde vara synnerligen ägnad att befrämja erforderlig kontakt mellan denna anstalt och centralanstalten för jordbruksförsök. Vid besök på platsen hade emellertid utskottet icke kunnat undgå finna den för anstalten avsedda byggnaden, icke minst på grund av dess begränsade utvecklingsmöjligheter — i varje fall i framtiden — mindre väl ägnad att fylla det avsedda ändamålet. Då byggnaden i fråga dock torde kunna under en rätt avsevärd tid framåt möjliggöra ett nöjaktigt upprätthållande av frökontrollanstaltens verksamhet och i betraktande att det statsfinansiella läget icke medgäve några mera omfattande anordningar å ifrågavarande område, anslöt sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.

Genom beslut den 13 juni 1924 förordnade Kungl. Maj:t med anledning av riksdagens beslut, att statens centrala frökontrollanstalt skulle från och med ingången av oktober 1924 inrättas å kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län samt att för ändamålet skulle upplåtas, så snart ske kunde, ej mindre den å nämnda egendom befintliga mangårdsbyggnaden med uthus än även det område däromkring av cirka 2 hektar, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 december 1923 undantagits vid egendomens utarrendering, att av anstalten innehavas tillsvidare. Tillika bemyndigades byggnadsstyrelsen att efter samråd med lantbruksstyrelsen skyndsamt låta å berörda egendom för en kostnad av högst 26,000 kronor utföra de ändrings- och inredningsarbeten, som angäves i en uti det vid propositionen i ämnet fogade statsrådsprotokollet omförmäld, inom byggnadsstyrelsen upprättad kostnadsberäkning av den 23 februari 1924.

Sedermera har det visat sig nödvändigt att bereda anstalten ökat lokalityrymme. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 september 1926 framhöll anstaltens styrelse, att under arbetssäsongen 1925—1926 allt tillgängligt utrymme inom anstaltens lokaler tagits i anspråk, ehuru anstalten då endast delvis fått hand om fröplomberingsarbeten inom ett område, bestående av Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, inom vilket anstalten

skulle ensam utöva dylik verksamhet. Då för kommande säsong en betydande ökning av analysarbetet vore att förvänta, ansåges nödvändigt att anstalten förfogade över ökat lokalutrymme. I sådant avseende begärdes be-myndigande att för ett belopp av 1,600 kronor för år förhyra en i en närbe-lägen byggnad befintlig lägenhet om 4 rum. Denna framställning bifölls av Kungl. Maj:t för tiden 1 oktober 1926—30 juni 1927. Ifrågavarande till-läggslokaler innehavas allt fortfarande av anstalten.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därutinnan framställda förslag har 1928 års riksdag medgivit en utvidgning av frökontrollanstaltens område att omfatta omkring 10 hektar, inbegripet av anstalten förut disponerad mark.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 12 september 1928 överlämnad skrivelse har styrelsen för statens centrala frö-kontrollanstalt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till uppförande åt anstalten av en institutionsbyggnad å kronoegendomen Bergs-hamra bevilja för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 383,000 kronor. Såsom skäl härför har anstaltsstyrelsen sammanfattningsvis anfört, att frö-kontrollanstaltens arbetslokaler för närvarande vore alldeles otillräckliga samt såväl i tekniskt som hygieniskt avseende fullständigt olämpliga, varför det nu vore en tvingande nödvändighet att förskaffa anstalten lokaler, som verkligen motsvarade sitt ändamål och därjämte de ökade krav, som alltmer och mer komme att ställas på anstaltens arbetsmöjligheter.

Utlåtanden till Kungl. Maj:t över berörda framställning hava avgivits — förutom av lantbruksstyrelsen — av byggnadsstyrelsen och statskontoret.

Det ifrågasatta byggnadsföretaget, innefattande uppförande dels av en institutionsbyggnad och dels en fristående bostadsbyggnad med bostäder för anstaltens föreståndare, frökontrollanten och vaktmästaren, är avsedd att utföras i enlighet med ett efter byggnadsstyrelsens anmodan av arkitekten A. V. Fagerström upprättat ritningsförslag. Kostnaden har — med beräk-ning att bostadsbyggnaden uppföres i trä — av byggnadsstyrelsen upptagits till 374,000 kronor. Härtill skulle komma ett belopp av 9,000 kronor för erforderliga rörledningsarbeten eller sålunda tillhopa 383,000 kronor. Departementschefen har utgått från att i samband med nybyggnaderna rivning skulle ske av den nuvarande institutionsbyggnaden, därvid användbart virke skulle användas vid uppförande av det nya bostadshuset.

För vissa kostnader i samband med själva flyttningen i de nya lokalerna ävensom för komplettering och nyanskaffning av inventarier och instrument m. m. har dessutom beräknats 25,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»Utredningen i ärendet synes på ett övertygande sätt ådagalägga, att den centrala frökontrollanstaltens nuvarande lokaler äro otillräckliga och i flera avseenden synnerligen otillfredsställande. Av de yttranden, som avgåvos av de vid anstaltens inrättande hörda myndigheterna, framgår, att de redan då ansågo, att den lösning anstaltens lokalfråga erhöll måste vara att be-

trakta såsom provisorisk. Ett bestämt uttryck för denna uppfattning gavs tillika av jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag i dess uttalande, att den för anstaltens inrymmande föreslagna byggnaden, icke minst på grund av dess begränsade utvecklingsmöjligheter, syntes mindre väl ägnad att fylla sitt ändamål, ehuru utskottet dock ansåg densamma kunna under någon tid möjliggöra ett nöjaktigt upprätthållande av anstaltens verksamhet. Utvecklingen på området har emellertid gått snabbare än man kunnat förmoda. Anledningen härtill torde ej minst hava varit den goda ställning inom sitt område anstalten redan från början vetat tillvinna sig samt det förtroende, som därigenom kommit anstalten till del. Den nytillkomna lagen om handeln med utsäde, vars verkningar med avseende å anstaltens arbete gjort sig gällande för första gången under innevarande säsong, har visat sig medföra en betydlig ökning av begärda analyser, och torde ytterligare stegring vara att framdeles emotse. Svårigheterna att i de nuvarande lokalerna kunna ordna och på fullgott sätt utföra de noggranna och ömtåliga undersökningar, som förekomma vid anstalten, hava med varje år visat sig allt besvärligare att övervinna. För närvarande torde ställningen vara sådan, att med de möjligheter, den nuvarande institutionsbyggnaden och de för utrymmets utökande förhyrda i hög grad provisoriska lokalerna erbjuda, anstalten är hart när urständssatt att fullgöra det arbete en ytterligare ökning av inströmmande rekvisitioner skulle ålägga anstalten. Men de nuvarande lokalernas beskaffenhet medför olägenheter ej endast för en snabb och fullgod behandling av rekvisitionerna. Enär den arbetspersonal, som på en gång rymmes i lokalerna, är otillräcklig att under vanlig arbetstid medhinna göromålen, har övertidsarbete måst tillgripas i stor utsträckning, varigenom personalen i onödig grad uttröttats. En ytterligare anledning att så skett har legat däri, att det icke kunnat undvikas, att understundom ett större antal personer måst placeras i samma rum än som stått i överensstämmelse med rummets storlek och ventilationsanordningarna. Att den nuvarande institutionsbyggnaden föga motsvarar de krav, som ur belysnings-, uppvärmnings- med flera dylika synpunkter böra ställas på en för undersökningar av ifrågavarande slag avsedd byggnad, torde knappast behöva påpekas.

De föreliggande förhållandena göra, att en lösning av frökontrollanstaltens lokalfråga icke längre torde kunna undanskjutas utan allvarligt men för verksamheten och dess utveckling. Enda rationella utvägen härvidlag torde vara anskaffandet av en ny institutionsbyggnad, vid vars uppförande kunna med ledning av vunnen erfarenhet tillgodoses de krav på utrymme och anordningar i övrigt för arbetets rationella utförande och tillgodoseendet av personalens bästa, som krävas av en tidsenlig anläggning. Det av byggnadsstyrelsen framlagda och av anstaltens föreståndare godkända förslaget till institutionsbyggnad synes kunna i sådant avseende förordas till utförande.

Enligt myndigheternas förslag i ärendet skulle i samband med uppförandet av en ny institutionsbyggnad bostäder beredas, förutom i överensstämmelse med vad förut varit fallet för vaktmästaren, även för anstaltens föreståndare och frökontrollanten därstädes. Med hänsyn till betydelsen för verksamhetens övervakande att dessa personer bo vid anstalten vill jag tillstyrka en sådan anordning.

Kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen föreslagna och av mig till uppförande förordade byggnaderna hava av styrelsen beräknats till 374,000 kronor. Emot denna beräkning synes intet vara att erinra. Skulle möjli-

gen någon del av virket i den gamla institutionsbyggnaden visa sig användbart, torde förhända någon minskning av beloppet kunna väntas.

Till kostnaden för byggnaderna kommer vidare den andel, 9,000 kronor, anstalten skulle hava att betala för framdragande till anstalten av vattenledning. Genom dennas utförande skulle vinnas ett gammalt önskemål, som förr eller senare skulle framtvingit en lösning.

Anstaltens styrelse har härjämte påpekat de utgifter, som komma att uppstå för inflyttningen i de nya lokalerna ävensom för komplettering och nyanskaffning av inventarier och instrument m. m. Frågan om bestridandet av dessa kostnader, vilka uppskattats till omkring 25,000 kronor, torde såsom styrelsen förutsatt böra bliva föremål för senare avgörande, sedan tillika ytterligare utredning ävägabragts.

Den kostnad, varmed man för närvarande skulle hava att räkna, uppgår sålunda till $(374,000 + 9,000 =)$ 383,000 kronor. Med avseende å dessa utgifter må erinras, att genom hyra för tjänstebostäderna viss inkomst kommer att beredas.

I överensstämmelse med byggnadsstyrelsens och statskontorets förslag torde anslagsanvisningen för budgetåret 1929/1930 kunna begränsas till det i årets statsverksproposition beräknade beloppet av 150,000 kronor.»

I de väckta *motionerna* har det framhållits vara en bjudande nödvändighet, att åtgärder omedelbart vidtagas, så att de viktigaste avdelningarna av den föreslagna institutionsbyggnaden kunde tagas i anspråk redan mot slutet av innevarande kalenderår. Enligt av motionärerna inhämtade upplysningar skulle detta mycket väl låta sig göra genom att byggnadsarbetena påbörjades redan instundande vår. Härför skulle erfordras, att redan för budgetåret 1929/1930 anvisades större delen av det föreslagna anslaget eller enligt beräkning 300,000 kronor. Den forcering av byggnadsarbetena, som härigenom bleve följden, skulle enligt motionärernas mening ej behöva medföra någon som helst stegring i de beräknade kostnaderna, men däremot skulle besparing kunna vinnas i fråga om anstaltens verksamhet, vilken i de nya lokalerna kunde organiseras på ett betydligt mera arbetsbesparande sätt än som för närvarande av naturliga skäl vore möjligt genomföra. För anstaltens inflyttning i de nya lokalerna ävensom för komplettering av inventarier och instrument skulle av centrala frökontrollanstaltens styrelse beräknat belopp, 25,000 kronor, enligt motionärernas mening vid sådan forcering av byggnadsarbetena som av dem föreslagits erfordras redan under budgetåret 1929/1930.

Utskottet.

Såsom i statsrådsprotokollet erinrats framhöll utskottet redan vid sitt tillstyrkande 1924 av centrala frökontrollanstaltens inrättande, att den för anstalten avsedda byggnaden icke minst på grund av sina begränsade utvecklingsmöjligheter syntes mindre väl ägnad att fylla det därmed avsedda ändamålet. Den enligt utredningen i ärendet numera vunna erfarenheten har till fullo ådagalagt, att utskottets farhågor i berörda avseende icke varit ogrundade. Om behovet av de nu föreslagna nybyggnadsarbetena torde därför icke några delade meningar råda. Icke heller har utskottet något att er-

inra mot de härför beräknade kostnaderna å — vattenledningsanläggningen inbegripen — 383,000 kronor. Härav skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag 150,000 kronor uppföras för budgetåret 1929/1930. Enligt vad för utskottet upplysts vore avsikten sålunda att utföra byggnadsarbetena i två etapper för att därigenom undvika hela det erforderliga beloppets upptagande å 1929/1930 års riksstat. Vid besök på platsen har utskottet emellertid ytterligare övertygat sig om de i ärendet framhållna utomordentliga svårigheterna för anstalten att med nuvarande lokaler på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra sin viktiga uppgift. Vid sådant förhållande måste utskottet finna det i hög grad angeläget, att anstalten snarast möjligt beredes tillgång till de föreslagna nya lokalerna. Då utskottet vidare förvissat sig om att genom ett påskyndande på sätt i motionerna föreslagits av byggnadsföretaget arbetet med institutionsbyggnaden skulle kunna till vårsäsongen 1930 hava fortskridit så långt, att möjlighet då kunde beredas åtminstone för en av anstaltens avdelningar att inflytta i den nya byggnaden, synes utskottet vägande skäl tala för att för budgetåret 1929/1930 ställa så stort belopp till förfogande, som erfordras för arbetenas bedrivande på snabbast möjliga sätt. Utskottet vill därför biträda motionärernas förslag om anvisande för budgetåret 1929/1930 av 300,000 kronor för byggnadsarbetenas utförande. I anslutning härtill anser sig utskottet jämväl böra förorda uppförande för samma budgetår av det för inflyttning i de nya lokalerna ävensom för komplettering och nyanskaffning av inventarier och instrument m. m. beräknade beloppet av 25,000 kronor, vilket torde böra anvisas såsom extra reservationsanslag.

Under åberopande av det anförda, hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna I:239 och II:369,

1) till uppförande av ny institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt m. m. bevilja ett anslag av 383,000 kronor och därav anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor;

2) till bestridande av kostnaderna för anstaltens inflyttning i de nya lokalerna ävensom för komplettering och nyanskaffning av inventarier och instrument m. m. för anstalten anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Stockholm den 26 april 1929.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Nilsson* i Kabbarp, *Andersson* i Fältenborg, *Boberg, von Stockenström, Granath* och *Kropp*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Carlström, Uddenberg, Svensson* i Grönvik, *Weibull, Olsson* i Rödningsberg och *Pehrsson* i Bramstorp.